

Predkladacia správa

Materiál Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky (ďalej „NKÚ SR“, „úrad“) o výsledkoch kontrolných akcií zameraných na oblasť zdravotníctva, vykonaných v roku 2022 predkladá predseda NKÚ SR ako iniciatívny materiál.

Dlhodobé zaostávanie slovenského zdravotníctva vo výsledkoch naznačuje, že Slovensko má nedostatočný strategický prístup k tejto oblasti. Sektor zdravotníctva má preto vysokú prioritu vo všetkých aspektoch, ktoré NKÚ SR posudzuje pri strategickom plánovaní kontrolnej činnosti.

Predkladaný materiál obsahuje informácie o štyroch kontrolných akciách, ktoré boli vykonané s ohľadom na súčasné problémy. V roku 2022 sa uskutočnili kontroly:

1. Národné zdravotné registre Národného centra zdravotníckych informácií;
2. Využívanie systému eZdravie;
3. Implementácia klasifikačného systému DRG v podmienkach Slovenskej republiky;
4. Kontrola hospodárenia vybraných poskytovateľov záchrannej zdravotnej služby.

Spoločným prvkom inak odlišných tém boli najmä nedostatky v oblasti riadenia a vnútorného kontrolného systému. Efektívne riadenie pomáha zabezpečiť dosiahnutie maximálnej využiteľnosti verejných zdrojov a stabilizáciu systému. V kontrolovaných subjektoch však chýbali strategicko-plánovacie koncepčné dokumenty, ktoré by upriamovali pozornosť na ciele a vízie v jednotlivých oblastiach pôsobenia a zabezpečili tak rozvoj.

V subjektoch dochádzalo k častým zmenám štatutárnych orgánov, čo neprospievalo kontinuite plnenia plánovaných úloh. Úlohy neboli vyhodnocované, v prípade ich neplnenia tak následne ani nebolo požadované prijatie konkrétnych opatrení na zlepšenie stavu.

Výkon dozorných orgánov zlyhával, až bol úplne nefunkčný. Vnútorný kontrolný systém jednotlivých subjektov ako súčasť manažmentu bol nedostatočný, čo malo priamy negatívny vplyv na operatívne a koncepčné riadenie a na sledovanie výdavkov. Nedostatočne fungujúca vnútorná kontrola neumožňovala riadiacim orgánom získavať informácie o problémoch a následne prijímať adekvátne opatrenia na zlepšenie situácie.

Tri zo štyroch kontrolovaných oblastí sa dotýkali elektronizácie slovenského zdravotníctva. Pre strategické plánovanie a riadenie sú potrebné spoľahlivé, aktuálne a overené údaje, ktoré má zabezpečovať Národné centrum zdravotníckych informácií. Kontrolou však bolo zistené, že národné centrum nemalo zavedený štandardizovaný postup pri tvorbe registrov, ktorý by definoval pravidlá pre ich fungovanie a spravovanie. Nedostatočná naplnenosť a oneskorené spracovanie údajov boli príčinou, že registre boli využívané len minimálne. Zdravotné registre tak neposkytovali relevantné údaje pre strategické rozhodovanie a plánovanie použitia verejných zdrojov.

Kontrolou bolo tiež zistené, že oblasť strategického plánovania v rámci elektronizácie zdravotníctva nie je pokrytá aktuálnymi stratégiami, posledné komplexné strategické materiály boli prijaté pred takmer 15 rokmi. Pre implementáciu projektov informačného systému eZdravia nevznikol žiaden relevantný a komplexný strategický plán odrážajúci aktuálnu situáciu elektronizácie zdravotníctva. Nedostatky boli v plánovaní a vyhodnocovaní úloh, v nízkej informovanosti občanov. V oblasti komunikácie chýbali cielené komunikačné kampane na podporu využívania produktov systému eZdravia. Dôsledkom toho bola nízka zapojenosť zdravotníkov v systéme (v rokoch 2019 – 2021 bolo zapojených 61 % poskytovateľov zdravotnej starostlivosti). Nízka bola aj vedomosť občanov o možnosti využívať elektronickú zdravotnú knižku, v roku 2021 ju využívalo len 0,33 % držiteľov občianskych preukazov s elektronickým kontaktným čipom.

V súvislosti s implementáciou systému DRG boli v rokoch 2011 až 2020 vynaložené finančné prostriedky v celkovej sume 10,13 mil. eur. Napriek investovanému času a finančným prostriedkom systém DRG nebol funkčný v plnom rozsahu ani v roku 2022. Najväčšou prekážkou správneho a včasného zavedenia DRG do reálnej praxe bolo nedostatočné riadenie projektu implementácie, ktoré v mnohých oblastiach vykazovalo znaky neefektivity, nehospodárnosti a v konečnom dôsledku z pohľadu aktuálneho stavu DRG v podmienkach SR aj neúčinnosti.

Poskytovatelia ústavnej zdravotnej starostlivosti uzatvárajú so zdravotnými poisťovňami zmluvy na báze dobrovoľnosti. Povinnosť používania DRG ako platobného mechanizmu nebola doteraz uzákonená. Do systému DRG bolo ku dňu ukončenia kontroly zapojených 87 poskytovateľov, pričom sieť ústavnej zdravotnej starostlivosti tvorilo v čase výkonu kontroly 187 zdravotníckych zariadení.

Kontrola hospodárenia dvoch poskytovateľov záchrannej zdravotnej služby poukázala na zhoršujúce sa výsledky ich hospodárenia. Tie boli spôsobené každoročným zvyšovaním mzdových nákladov (valorizácia, nadčasy z dôvodu nedostatku zamestnancov) a v roku 2020 a 2021 aj zvyšovaním nákladov na operatívny leasing sanitiek a nákladov, ktoré súviseli s pandémiou COVID-19. Nastavenie systému ich financovania a personálneho zabezpečenia sa ukázalo ako neudržateľné. Nedostatočné naplnenie týchto potrieb môže viesť k ohrozeniu dostupnosti, ako aj plynulosti a nepretržitosti poskytovania neodkladnej zdravotnej starostlivosti.

Zistenia z výkonu kontroly hospodárenia zakladajú podozrenia na trestnoprávnu činnosť v oblasti verejného obstarávania. Vysokú mieru závažnosti majú aj zistenia v oblasti pracovnoprávnych vzťahov, ktoré boli odstúpené inšpektorátu práce.

V správach o výsledku kontroly, ktoré NKÚ SR predkladal dotknutým subjektom, resp. ich zriaďovateľom a tiež Výboru NR SR pre zdravotníctvo, úrad odporúča prijať systémové opatrenia na zlepšenie situácie, ako aj nastavenia efektívneho a účinného systému riadenia a kontroly. Zároveň v zmysle zákona o NKÚ SR úrad zaviazal ministra zdravotníctva, aby v rozsahu svojej pôsobnosti zabezpečil vecné riešenia, resp. prijal opatrenia smerujúce k odstráneniu zistených nedostatkov.

Oblasť zdravotníctva zostáva prioritou NKÚ SR aj v nasledujúcom období. Predmetom skúmania budú aktuálne témy rezortu. Okrem toho, keďže pretrvávajú riziká identifikované v minulých rokoch, bude sa NKÚ SR zaoberať aj následnou kontrolou už preverovaných oblastí.